

RAZVOJ I PRIMENA NACIONALNOG PROGRAMA ZA SUZBIJANJE SIVE EKONOMIJE U 2018.

Ključne aktivnosti i rezultati na suzbijanju sive ekonomije u prvoj polovini 2018.

Tokom 2018. NALED je dao veliki doprinos sprovođenju mera i aktivnosti Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije koje je predložio Savez za fer konkurenciju. Dodatno, na sastanku predsedništva Saveza za fer konkurenciju i stručnog tima Izvršne kancelarije sa delegacijom MMF-a dogovoreno je da će MMF u novom aranžmanu sa Srbijom aktivno pratiti realizaciju Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije, što ovom dokumentu daje još veću težinu i osigurava njegovu aktuelnost. U nastavku pregled ključnih aktivnosti NALED-a u prvoj polovini godine:

1. Uz podršku Nemačke razvojne saradnje, sprovedena je analiza obima sive ekonomije u Srbiji (autori prof. Branko Radulović i prof. Gorana Krstić), koja je predstavljena u februaru 2018. na godišnjoj nacionalnoj konferenciji u organizaciji NALED-a i Vlade RS. Analiza je pokazala, korišćenjem iste metodologije i uporedivog uzorka, da je obim sive ekonomije među registrovanim privrednim subjektima niži nego 2012. (sa 21,2% na 15,4% BDP prema anketnom metodu), ali da je i dalje visok udeo neregistrovanih privrednih subjekata (17,2%), da je svako treće preduzeće na neki način uključeno u aktivnosti sive ekonomije, ali i da je učešće registrovanih preduzeća koja imaju neformalno zaposlene gotovo dvostruko manje nego pre pet godina.
2. Stručni tim Izvršne kancelarije NALED-a uz podršku FCA pripremio je reviziju Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije za 2018-2020, koji je Stručna grupa usvojila 20. aprila na sastanku sa predsednicom Vlade Ane Brnabić. Indikatori i mere revidiranog programa bazirani su na istraživanju obima sive ekonomije, a poseban cilj programa obuhvatiće mere transformacije Poreske uprave.
3. Vlada Republike Srbije u saradnji sa NALED-om i privredom iz Saveza za fer konkurenciju u martu i aprilu 2018. realizovala je drugi ciklus nagradne igre „Uzmi račun i pobedi“ uz rekordno učešće 41% građana koji su poslali 110 miliona računa i slipova, što svrstava ovu nagradnu igru među najuspešnije u Evropi. O sivoj ekonomiji u prvih pet meseci zabeleženo je ukupno 3.172 objave, a nagradna igra je podstakla čak 85% objava. Broj prijava poreskom alarmu je skočio za 13%.
4. U saradnji sa Ipsos strategic marketing, sprovedeno je istraživanje stavova građana o sivoj ekonomiji u maju 2018. koje je pokazalo da je 35% građana izjavilo da ih je nagradna igra podstakla da uzimaju fiskalne račune, a 13% da ih je podstakla da plaćaju karticom, pri čemu polovina građana sada uzima račun zato što razume da je to zakonska obaveza trgovca i potvrda da je on platio porez, što je za 44% više nego početkom 2017. Podrška građana je 90%.
5. Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave realizovalo je u saradnji sa NALED-om i FCA takmičenje opština i gradova u prikupljanju fiskalnih računa i slipova – akciji se odazvalo 185 lokalnih samouprava. U 126 gradova i opština svaki stanovnik je u proseku poslao najmanje jednu kovertu, a u opštinama Savski venac i Vranje po 4,8 odnosno 3,6 koverta. Devet najaktivnijih lokalnih zajednica osvojilo je po 23.000 evra za lokalna ulaganja po izboru građana, a prve tri su dobile wifi zonu besplatnog interneta.
6. Uz podršku Nemačke razvojne saradnje, koju je obezbedio stručni tim Izvršne kancelarije, NALED je aktivno zagovarao i kroz učešće u radnoj grupi sačinio reformski zakon kojim se prvi put uređuje pojednostavljeno zapošljavanje sezonskih radnika u poljoprivredi – što će regulisati status više od 100.000 neregistrovanih sezonaca koji ne ostvaruju nikakva prava. Raspisan je tender za nabavku softvera, a do kraja godine održaće se obuke sa testnom verzijom softvera za privredu, lokalne

samouprave i određene državne institucije. Puna primena zakona počinje od januara 2019. U okviru ovog projekta u aprilu 2018. NALED je sproveo analizu efekata reforme sistema zapošljavanja sezonskih radnika u poljoprivredi, koja je pokazala da će se uvođenjem nižeg fiskalnog opterećenja zarada i elektronskog sistema prijavljivanja sezonskih radnika u poljoprivredi troškovi poslodavaca smanjiti za trećinu, ukupni budžetski prihodi uvećati za 15 miliona evra i formalna zaposlenost porasti za 33.000 radnika u periodu od pet godina.

7. Uz podršku EBRD-a NALED-ova Jedinica za podršku Koordinacionoj komisiji za inspeksijski nadzor, koja broji šest zaposlenih, pruža direktnu podršku primeni Zakona o inspeksijskom nadzoru. Uvažavajući preporuke FCA, NALED je pripremio izmene i dopune ZIN-a radi usaglašavanja sa ZUP-om, kao i daljeg razvoja savetodavne i preventivne uloge inspeksijskog nadzora. Usvojen je info-list koji jasno definiše prava i obaveze inspektora i privrednih subjekata u inspeksijskom nadzoru. U okviru radne grupe Vlade, NALED učestvuje u razvoju sistema e-Inspektor, čija pilot faza će biti operativna do kraja godine.
8. Učešćem u radu radnih grupa Koordinacione komisije članovi FCA su sačinili hodograme za koordiniran rad na suzbijanju nelegalne trgovine duvana i kafe, kao i učestvovali u izradi drugih hodograma na kojima je radna grupa radila, koji obavezuju sve inspekcije nakon usvajanja na sednici Koordinacione komisije.
9. NALED je obezbedio podršku Ambasade Holandije za uvođenje sporazuma o priznanju prekršaja u oblasti rada Tržišne inspekcije i Inspekcije za rad. Koordinaciona komisija za inspeksijski nadzor je 14. juna usvojila opšte i posebne smernice za primenu sporazuma o priznanju prekršaja, kao i smernice o dokazivanju prekršaja i prekršajne odgovornosti u oblastima rada ove dve inspekcije, čime se doprinosi efikasnom kažnjavanju prekršilaca, a ujedno i rasterećenju inspekcija i prekršajnih sudova.
10. NALED je obezbedio podršku Ambasade Kraljevine Norveške za jačanje inspeksijskog, upravnog i upravno-sudskog nadzora i kontrole nad inspeksijskim nadzorom. Pripremljeno je preko 40 pravnih mišljenja za dileme koje postoje u praksi inspekcija i drugostepenih organa u primeni Zakona o inspeksijskom nadzoru, Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o upravnim sporovima. Izrađena su stručno-metodološka objašnjenja za unutrašnju kontrolu inspekcija kao vid nadzora nad inspeksijskim nadzorom predviđenim ZIN-om, koja su postala obavezujuća usvajanjem na Koordinacionoj komisiji.
11. Na inicijativu NALED-a i FCA uvedeno je poresko oslobođenje mladih i nezaposlenih početnika u prvih godinu dana poslovanja u svojstvu privrednog društva ili preduzetnika u sistemu lične zarade i njihovih do 9 zaposlenih, kroz izmene Zakona o porezu na dohodak građana i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, koji se primenjuju od oktobra 2018. Prema analizi NALED-a to će doneti do 250.000 dinara uštede preduzeticima tokom prve godine rada. Cilj mere je podsticanje mladih ljudi i nezaposlenih da svoje poslovanje započnu na belo. Uz podršku Nemačke razvojne saradnje do kraja godine NALED će sprovesti informativnu kampanju, pripremu svih institucija za primenu ove mere i obuke za početnike u poslovanju.
12. Uz podršku USAID-a i zajedno sa FON-om, Ministarstvom finansija, Poreskom upravom i Udruženjem za razvoj preduzetnika iz Niša, u okviru simpozijuma „Symorg“ u junu 2018. organizovan je „Case-study&Hackaton“ i okrugli sto na temu unapređenja sistema paušalnog oporezivanja. Na predlog NALED-a, Ministarstvo finansija će obrazovati zajedničku radnu grupu koja će raditi na novim zakonskim rešenjima u cilju unapređenja predvidivosti, transparentnosti i pravičnosti sistema paušalnog oporezivanja.

Od ostalih bitnih aktivnosti na sprovođenju Nacionalnog programa, u kojima nije neposredno učestvovao NALED / FCA, važno je pomenuti sledeće:

1. 28. aprila stupile su na snagu izmene ZPPPA kojima je uvedena progresivnost u kažnjavanju za poreske prekršaje i drastičnije kazne za ponovljeni prekršaj neizdavanja fiskalnog računa i neprijavlivanja radnika – privremena zabrana obavljanja delatnosti u trajanju od 15 dana za prvu nepravilnost, 90 za drugu i do godinu dana za treću. Takođe je predviđeno tehnološko i funkcionalno unapređenje u razrezivanju i naplati poreza na imovinu u statici i dinamici objedinjavanjem sistema lokalnih poreskih administracija i povezivanjem sa sistemom poreske uprave.
2. Izmenom Zakona o radu od ove godine se primenjuje obaveza poslodavca da prijavi radnika na CROSO pre stupanja na rad, u cilju sprečavanja zloupotreba.
3. Od 1.marta počeo je sa primenom Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije, kojim je obuhvaćen i kvalifikovan oblik k.d. Nedoželjena trgovina.

Naplata javnih prihoda

Prema podacima Poreske uprave u prvih pet meseci 2018. zabeležen je rast naplate poreza od 8,4% u odnosu na isti period prošle godine. U ovom periodu naplaćeno je ukupno 479 milijardi dinara najvažnijih javnih prihoda budžeta Republike Srbije, i to: 20 milijardi dinara poreza na dohodak, 37 milijardi dinara poreza na dobit preduzeća, 165 milijardi dinara PDV iz uvoza, 133 milijarde dinara bruto domaćeg PDV i 123 milijarde dinara akciza. Do jula 2018. u postupku kontrola utvrđeni su novootkriveni javni prihodi u ukupnom iznosu od gotovo 14 milijardi dinara (117 miliona evra), i to najviše kod PDV-a u iznosu od 6,5 milijardi dinara, akciza u iznosu od 3,3, milijarde dinara, poreza i doprinosa po odbitku u iznosu od 2,6 milijarde dinara i poreza na dobit u iznosu od 1,4 milijadre dinara.

Plan aktivnosti za drugu polovinu 2018.

1. Usvajanje Nacionalnog programa na Vladi i izrada i usvajanje akcionog plana za 2019. (radni sastanci FCA sa nadležnim institucijama – fokus grupe, sastanak Stručne grupe, sastanak novoformiranog Koordinacionog tela).
2. Lansiranje sistema e-inspektor za četiri pilot inspekcije – tržišna, upravna, sanitarna, radna.
3. Sveobuhvatna analiza kapaciteta republičkih inspekcija za vršenje inspeksijskog nadzora.
4. Nominacija 100 administrativnih postupaka za optimizaciju i digitalizaciju radi smanjenja administrativnog opterećenja privrede koja posluje legalno.
5. Priprema svih institucija i kampanja za sprovođenje fiskalnih olakšica za početnike u poslovanju od 1.10.2018., praćenje efekata primene mere radi analize efekata i osmišljavanje njenog proširenja.
6. Razvoj softverskog rešenja za on-line pojednostavljenu prijavu sezonskih radnika po novom zakonu.
7. Koncept reforme sistema paušalnog oporezivanja u delu obuhvata delatnosti, iznosa maksimalnog prometa, preciziranja kriterijuma za obračun, sprečavanja zloupotreba.
8. Analiza modela smanjenja poreza i doprinosa na zarade u saradnji sa MMF-om.
9. Reforma parafiskala – finalizacija Nacrta zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara, koji će ukinuti parafiskalne namete i duple naknade za isto javno dobro i omogućiti dvostepenost postupka uz preciziranje donošenja rešenja u prvostepenom postupku za sve naknade.

10. Podrška u sprovođenju transformacije Poreske uprave prema jasno definisanim aktivnostima, rokovima i indikatorima.
11. Razvoj jedinstvenog aplikativnog sistema za prijavu poreza na imovinu i za prenos apsolutnih prava preko jedinstvenog upravnog mesta, kao i povezivanje informacionih sistema poreske uprave i lokalnih poreskih administracija.
12. Finalizacija Nacrta zakona o javnim nabavkama kojim bi bio uveden elektronski transparentan sistem javnih nabavki, omogućeno praćenje izvršenja ugovora sa izabranim ponuđačima i unapređen sistem izbora ekonomski najpovoljnije ponude.
13. Finalizacija nacrta zakona o fiskalizaciji radi unapređenja sistema fiskalizacije i proširenja obuhvata fiskalizacije, radi praćenja tokova gotovinskih transakcija i prikupljanja podataka i trendova prometa za analizu rizika u sprovođenju nadzora.
14. Podrška unapređenju sistema rada Uprave za trezor, posebno registra faktura, kako bi se evidentiranjem fakture u sistemu ona smatrala dostavljanom dužniku, koji je povezan u sistemu trezora, kao pilot za jedinstveni sistem e-faktura za sve subjekte, koji bi omogućio pouzdanu dostavu i sprečavanje zloupotreba kod plaćanja i povraćaja PDV-a, sistemsko praćenje i identifikacija plaćanja u administrativnim postupcima javne uprave, koje sprovodi trezor, a za koje je sada neophodno dostaviti dokaz o plaćanju (uplatnicu).